

Mellékletek

Interjúk

Fontosnak tartottam, hogy ne csak a korabeli forrásokat használjam fel a munkámhoz, hanem olyan szakembereket is megszólaltassak, akik maguk is aktív alakítói voltak a folyamatoknak. Ezért interjúkat készítettem Tillai Ernő és Maros József építészekkel. Előbbi a PTV-nél dolgozott, mint épülettervező, míg utóbbi e pozíciók mellett jelen volt a 25 emeletessel kapcsolatos szakvélemények elkészítésekor, illetve a megerősítését végző vállalat vezetőjeként részt vett a tervezési munkálatokban. Elsőnek Tillai Ernőt kérdeztem meg a Magasház építésének okairól hibáiról és magáról az IMS technológia lényegéről és előnyéről és hátrányairól.

S. B. – Miért kellett magasházat, illetve magasházakat építeni Pécsen?

T. E. – A városképben úgy gondolta a városrendező, hogy hangsúlyt kell létrehozni. Akkor ez divatos volt Veszprémtől, Debrecenen át Gyöngyösig építették a különböző toronyházakat. Ez próbálta helyettesíteni sok helyen a régi városháza tornyokat. Csak egy dologról feledkeztek meg, hogy a magasabbra törés, és a magasabb lét az nem ugyanaz. Az egyik esetben hiába csinálnak bármilyen magas házat, hogyha az kövér, széles, vaskos, ezzel szemben egy kisebb torony is, ha kellően karcsú, sokkal kifejezőbb a magasra törés szempontjából. Tehát felhívó felkiáltójel jellege van, és ezáltal van valami építészeti hangsúlya, míg az ilyen nagy tömegű, nagy épületek, azok tulajdonképpen ormóttan hatást keltenek, amelyek inkább károsak mint hasznosak.

S. B. – Hogyan jelent meg Pécsen az IMS technológia?

T. E. – Egyedi újjátsként hozta be a Pécsi Tervező Vállalat egy mérnöke, Mayer György. Meggyőzte az építőipari vállalat és a városvezetés akkori munkatársait. Majd szorgalmazták, hogy ezzel a technológiával építsenek óvodákat, bölcsődéket és iskolákat. Ezeket az épületeket nagyobb részt a mai Kertvárosban találhatjuk meg.

S. B. – Mik az előnyei az IMS technológiájú épületeknek?

T. E. – Az IMS rendszer valóban nagyon ügyes, szellemes szerkezet, elég példaként felhozni a szarajevói nagy földrengést. Lengedeztek a házak, de mégis kitartott a szerkezet. De sajnos Magyarországon nem sok pozitívumot láttunk ebből az építési módból.

T. E. – Mi volt Pécsen a hiba?

T. E. – Pécsen elkövettek egy nagyon komoly hibát. Azt mondták, túl lassú a betonozási idő, ezért tesznek bele egy gyorsító anyagot, ami meggyorsítja a kötést, csak arra nem gondoltak, hogy ez az anyag 15 év után még mindig dolgozik és gyorsít, ami abból áll, hogy nedvességet vesz magába. Ez azt jelenti, hogy ha valahol a házban csőrepedés van, vagy kifolyik a kádból a víz, akkor az szétfolyik a földemen, és ez az anyag beszívja. Ha pedig beszívta, akkor az anyag, - ami körülveszi azokat a zongorahúr méretű vékony kis acélhuzalokat, amelyek összefeszítik a házat – elkezd rozsdásodni. A korrózió hatására meg szakadás következhetett volna be, amely könnyen egy katasztrófát is előidézhett volna. De nem tudta senki sem megállapítani, hogy hol lehetnek problémák az épülettel, ezért ki kellett lakoltatni a lakosokat, hiszen nem lehetett tudni, mekkora is a baj.

S. B. – Miért kellett kiüríteni a 25 emeletest?

M. J. – 1989-ben egy véletlenszerű vizsgálat során – amelyet a tetőtér beázása miatt rendeltek el – feltártak pár csomópontot is, ahol komoly rozsdásodást fedeztek fel, sőt néhol a huzalok is elszakadtak. Akkor ez egy olyan jelenségnek számított, amelyről senkinek sem volt tapasztalata, így a biztonságot szem előtt tartva úgy döntöttek, hogy kiürítik az épületet.

S. B. – Mikor tervezték el a felújítását?

M. J. – A kilencvenes években sorra jelentek meg a potenciális befektető jelöltek. Végül az Osztrák AST. vette meg, akik elvégeztettek egy felmérést, amely kimutatta, hogy csak ráfizetéssel lehet megmenteni az épületet. Ezután a Baranyagasz Zrt. nevű vállalkozás kezébe került az épület, akik próbáltak továbbadni rajta, viszont a jelentkezők sorra visszaléptek.

S. B. – Milyen jelentkezők voltak a házra?

M. J. – Voltak például európaiak, itt kiemelném a németeket, akik egy nyugdíjasházat álmodtak meg, amire az épület alkalmas is lett volna. De a jelentkezők között – akadt Közel vagy Távol-Keleti is, de mindegyik visszalépett, miután megismerte az épület állapotát.

S. B. – Mit jelentett a ház megerősítése, mit csináltak vele?

M. J. – Óriási szakmai érdeklődés és vita volt az IMS technológiával kapcsolatban. Voltak, akik kizárólag a bontásban látták a megoldást, én viszont több emberrel együtt a megerősítés mellett foglaltam állást. Végül a város a mi javaslatunkat fogadta el. 2002-ben el is készítettem a szakmai tanulmányt, ami alapján 2003-ban meg is történt a szerkezet megerősítése. Egy második feszítést végeztünk az épületen, hogy ha az első elszakad, ez vegye át az épület tartását. Ekkor már egy

védőbevonattal is elláttuk a huzalokat, hogy ne tudjon a víz bekerülni. Ez persze ideiglenes megerősítést jelentett csak.

S. B. – Hogy jutottunk el végül a bontásig?

M. J. – A város próbált rá vevőt találni. Alkalmas lett volna az épület kollégiumnak vagy akár irodaháznak. 2008-ig úgy tűnt, az enyészeté lesz az épület, de ekkor a spanyol befektetők érkezése új lehetőségeket nyitott meg. De utólag tudjuk, ez sem jelentett valódi megoldást, hisz a cég tönkrement, és az épület állapota csak tovább romlott. Végül 2013-ban érkezett el a pillanat, hogy végül pont kerüljön az ügy végére és a város eldöntse, megszabadul az épülettől.

S. B. – Hogy fogják lebontani ezt a hatalmas épületet és mennyiért?

M. J. – Robbantani túl életveszélyes lenne, hiszen a környék tele van egyéb létesítménnyel. Hagyományos módszerekkel bontjuk le. Ez azt jelenti, hogy egy daruval leemeljük darabonként az épület darabjait, amelyeket elszállítanak és ledarálnak. Kiszedik belőle a vasat, a maradékot pedig útépítéshez fogják felhasználni.

S. B. – Mennyibe fog ez kerülni és meddig fog tartani?

M. J. – Egy emeletet kb. 9 nap alatt bontanak majd le. Ez aprólékos munka, ahol nem lehet hibázni. Előreláthatólag 1 évig fog tartani a ház szétszerelése, ha minden jól megy, hiszen az időjárás közbeszólhat. Nem bonthatunk sem nagy szélben, sem pedig nagy hidegben.

A volt lakók közül is mindenképp megszerettem volna kérdezni valakit, hogy a Magasházzal kapcsolatban, mondják el érzéseiket, benyomásaikat és emlékeiket.

Bundy János, vagy, ahogy Pécsen nevezni szokták, „Bundy Bácsi” is egykoron a Magasház lakója volt. Az interjúból megtudhatjuk, milyen volt az élet a Toronyházban, miként néztek ki a lakások, illetve milyen lehetőségek nyíltak az átalakításokra.

S. B. – Mikor költöztek be a házba?

B. J. – 1982 kora telén költöztünk be, és öt évig, egészen 1987-ig laktam a Magasházban.

S. B. – Hányadik emeleten lakott a hírhedt házban?

B. J. – A 19. emeleten a 11-es lakásban laktam, ami egy egyszobás garzon volt.

S. B. – Hányan éltek a lakásban?

B. J. – Négyen, de nem volt így sem kicsi a lakás. Tágas nagyszoba volt, amelyet sokan átalakítottak, mivel egy oszlop lehetőséget adott a térelválasztásra, ezzel kialakítható volt egy tágas garzonból egy szűkös másfél szobás otthon.

Egyébként a beköltözéskor tapétás lakások voltak. Ezek ugyan önkormányzati lakások voltak, de be kellett szállni a felújításba. Nem volt ilyen, hogy a PIK ingyen, grátisz kifestette a lakásokat, és ekkor jelent meg az önerő igénye is. Ezért magam újítottam fel a mi lakásunkat.

S. B. – Volt valami, ami nem tetszett a lakásban, amelyben laktak?

B. J. – Nehéz volt feltenni polcokat. A falak olyan kemény betonból voltak, hogy azokat a szögeket, amelyeket egy uránvárosi panelba be lehetett simán ütni, itt nagyon nehéz volt beütni. Ezért mindenki itt ragasztgatott.

S. B. – Az önök lakásával volt valami gond?

B. J. – Nem, amikor kiköltöztünk még semmi gondja nem volt a lakásnak. Egy véletlen folytán a kolléganőm került a kiköltözésünk után a helyünkre, de ők sem vettek észre semmit.

S. B. – Milyen volt a Magasházban lakni?

B. J. – Az egy boldogság volt. Nagyon sajnálom, hogy keveset fotóztam. A 19. emeletről – tiszta időben – el lehetett látni a Tettyén túl, szinte a Zengőig. Nagyon jó volt szinte mindig a levegő, mert amikor megjelent a város fölött a szmog, általában a 15. emeletnél megállt, és mi a tiszta levegőt tudtuk belélegezni. Azon kívül pedig, ha bármi gondja volt az embernek, csak lenézett a városra, és egy óriási tájkép került a szeme elé, és máris elgondolkozott azon, milyen jó itt lakni, egy meleg otthonban.

Vagy például én akkor rendszeresen éjszakásként dolgoztam a gyermekvédelemben. A gyerekek már gimnazisták voltak, feljártak az akkor nyílt Pollack strandra fürödni, és amikor én magamhoz tértem, megfőztem az ebédet. Amikor a Pius harangja megszólalt délben, átnéztek a 25 emeletesre, és ha látták, hogy kint lebeg a lepedő az erkélykorláton, tudták, hogy kész az ebéd, és lesétáltak.

S. B. – Mit jelentett az akkoriban, ha az ember a Magasházban lakott?

B. J. – Nagy dolognak számított, hogy amikor megkérdezték, hogy hol laksz, én azt válaszolhattam, hogy a 25 emeletesen. Ez egy jelképe volt a városnak. Egy kicsit mindenki irigykedett azokra, akik ott laktak, persze egészen 1989 év végéig. Utána mindez megváltozott.

S. B. – És milyen volt a lakóközösség?

B. J. – Nagyon vegyes volt a lakóközösség főleg kor szerint, ami érdekes volt, hogy felettünk laktak a színészek. Gergely Robi lakott felettem, nagyon rendesek voltak, mert letakarították az erkélyt egy-egy jól sikerült bemutató után... De ott lakott például Kulka János vagy a Tolnay testvérek is.

Az emberek ismerték egymást. Volt egy klub, ami a hivatali szinten jött létre. Ebbe a klubban filmvetítések zajlottak, küzdősportokat tanultak, vetélkedőket rendeztek, születésnapokat tartottak. A házba lakók otthonosan mozogtak. Ez is egy jó közösségformáló erő volt, ezt is sokan visszasírják, mert még egy ilyen alkalom nincs, hogy több száz ember együtt lakik egy 25 emeletes épületben, és mégsem számítottak annyira idegennek.

Nem volt mindennapi az sem, hogy a házban portások láttak el szolgálatot. Két oldalról lehetett bemenni a házba. A főbejárat a Megyeri tér felé nézett, míg a mellékbejárat a szigeti út felől volt. Mindkét bejáratnál portárs ember ült, mondhatni élő kamerás rendszerként működött. Megnyugtató volt az, hogy ha jött valaki idegen, megkérdezte, hova tetszik menni, kihez tetszik menni? Aztán ez szép lassan elmaradt.

S. B. – Volt a Magasházban extrém esemény, amíg ott lakott?

B. J. – Voltak tűzvédelmi gyakorlatok, erkélyről mentés daruval meg ilyenek, hogy felkészüljenek, ha történt volna valami. Volt egy- két kisebb lakástűz, egy- két öngyilkos, de összességében nyugalmasan éltünk ott.

S. B. – A városi legenda szerint az épületnek elég komoly kilengése volt, igaz ez?

B. J. – Hogyne! Egy nagyobb viharnál lehetett érezni, illetve a csilláron is lehetett látni, de mégis biztonságban érezte magát az ember.

Reggel friss meteorológiai jelentést tudtam magamnak tenni, mert tiszta időben 25-30 km-re is simán el lehetett látni, amiből láttam, hogy lesz-e eső vagy nem.

S. B. – A dátumot nézve akkor ön már nem élte át a kiköltöztetést.

B. J. – Két évvel korábban költöztünk ki a családommal, szerencsénkre 1987-ben el tudtuk cserélni a lakásunkat egy nagyobbra, így megúsztuk az 1990-es kilakoltatást. De figyelemmel követtem a kiköltözést, mivel sok barátom lakott a házban.

S. B. – Ön mit hallott a barátaitól, ők hogyan éltek meg a kiköltözést?

B. J. – Sok ember élt hetekig kétségek közt, mert annyi pletyka keringett. De kétségtelen, hogy a város nem hagyta magukra az embereket. Ez egy bérház volt akkor, és lelkiismeretesen gondoskodott a városvezetőség a bent lakók elhelyezéséről. Legtöbben, az egy szobás lakásokban lakók, még jól is jártak, mert volt, aki 1,5- 2 szobás új kertvárosi lakást is kapott.

Talán az volt az egyetlen gond, hogy nem lehetett egyszerre mindenkit kiköltöztetni, emiatt akikre később került sor, azok nagyon sokat izgultak, hogy hasonlóan jó lakáshoz jussanak, mint a korábban már elköltözők.

A kiköltözés utáni első télen hömpölygött a víz a Doktor Sándor utcában, tudniillik elfelejtették a távfűtővezetékéből, és a folyóvízvezetékéből a vizet leengedni, amely megfagyott.

Nagyon szomorú dolog, hogy erre vissza kell emlékezni, mindig meghatódom, amikor erre járok, és nem nagyon értem, miért kellett ennyire elhanyagolni az épületet.

S. B. – Ön visszatérne a Magasházba. ha felújítanák?

B. J. – Igen, most is visszamennék, ha helyrehoznák az épületet és a lakásokat.

Végül következnek néhány vélemény a házban lakó színészekről, zenészekről.

Janzsó Ildikó gordonkaművész: „Csak másfél évig éltünk itt, de nagyon szerettem és sajnáltam, amikor ki kellett költöznünk. Nagyon jó volt a lakóközösség, rengeteg barátságot kötöttem itt. Szállodarendszerhez hasonló volt a felépítése, különböző méretű lakásokkal és nagyon kedves portaszolgálattal. Gyönyörű volt a kilátás, főleg a felsőbb szintekről, ahol a művészlakások voltak. Legkedvesebb élményem a kisfiam születése, aki élete legelejét ennek az épületnek a falai között töltötte. A bontással kapcsolatban azt gondolom, épp itt az ideje, hogy eltüntessék, már régóta nincs helye a városban, hiszen a jövőt kell építeni, nem a múltat kergetni.”¹

Kulka János színész: „Nagyon jó volt ott élni, első évemet töltöttem a pécsi színházban, tele voltam szereppel és minden újdonság volt. Lang Györgyivel együtt éltem itt akkoriban, boldogok és fiatalok voltunk. A sok színészkollégával gyakran átjártunk egymáshoz, nagyon kedveltem a társaságot. Az ottani lakások igazán újszerűek, modernek voltak akkoriban. Azóta szörnyű mementója lett egy letűnt korszaknak, nem jó látni a pusztulást, az értelmetlen létezését évtizedek óta. Jó, hogy végre megszületett ez a döntés, mert nagyon szomorú, hogy kíséretház lett az épületből.”²

¹ KERESZTES 2013. 4-5.

² Uo. 4-5

Krasznói Klára, színész: „Boldogan emlékszem vissza rá, több mint 10 évig laktam ott, a 23. emeleten. Gyönyörű volt a kilátás, szerettem az ott élő kollégákat, ping-pongoztunk, billiárdoztunk, kicsit olyan volt, mint egy kollégiumi közösség. Két emelet volt a színházé, nagyon boldogok voltunk, hogy odaköltözhattünk a régi, borzasztó állapotú színészlakások után. Karácsony, Szilveszter környékén gyakran átjártunk egymáshoz, a fiatalok közül Gergely Róbertnek én tanítottam pár konyhai praktikát. A kiköltözés szörnyű volt: karácsony előtt, 24 órán belül kellett elhagyni az épületet katonai felügyelet mellett. Szomorú vagyok, hogy eltűnik, mert nagyon kedves emlékeim kötődnek hozzá, ugyanakkor azt gondolom, korábban is kezdhettek volna már valamint vele. Remélem, park lesz majd a helyén.”³

Lang Györgyi, színész, énekes: „Imádtam ott lakni, egyébként is nagyon szeretem ezt a közösségi életérzést, de az különösen jó időszak volt az életemben. Akkoriban még nagyon sportos voltam, mindig azzal szórakoztam, hogy gyalog, félig szaladva mentem fel a 23. emeletre. Az is élénken él bennem, hogy minden hívásunkat a portáról intéztük esténként. Én sosem hittem el igazán, hogy ez az épület életveszélyes, úgyhogy sajnálom, hogy lebontják.”⁴

Gergely Róbert, színész: „Hét csodálatos évet adott nekem Pécs, ebből öt olyan fantasztikus évadot, amit minden kezdő színész számára kívánok. Csodálatos volt egy felhőkarcolóban élni – persze túlzok ezzel a szóhasználattal, de tényleg kiváltság volt a 23. emeleten lakni, kicsit irigyek is voltak ránk. A látvány és a tér mindig fontos volt számomra, néha úgy véltem, Siklósig is ellátok az erkélyről. Egyszer egy novemberi hajnalon szabályosan eltűnt a város, akkora köd ereszkedett rá, csak pár részlete látszott. Ezt az élményt semmilyen város nem adta meg nekem, ilyen csodát azóta sem láttam. Szomorúnak tartom, hogy egy ikonikus építményből szegényfolt lett. Keserűséggel tölt el, hogy ma, amikor sportcsarnokokat húzunk fel, nem tudunk mit kezdeni egy ilyen épülettel.”⁵

³ Uo. 4-5.

⁴ Uo. 4-5.

⁵ Uo. 5.

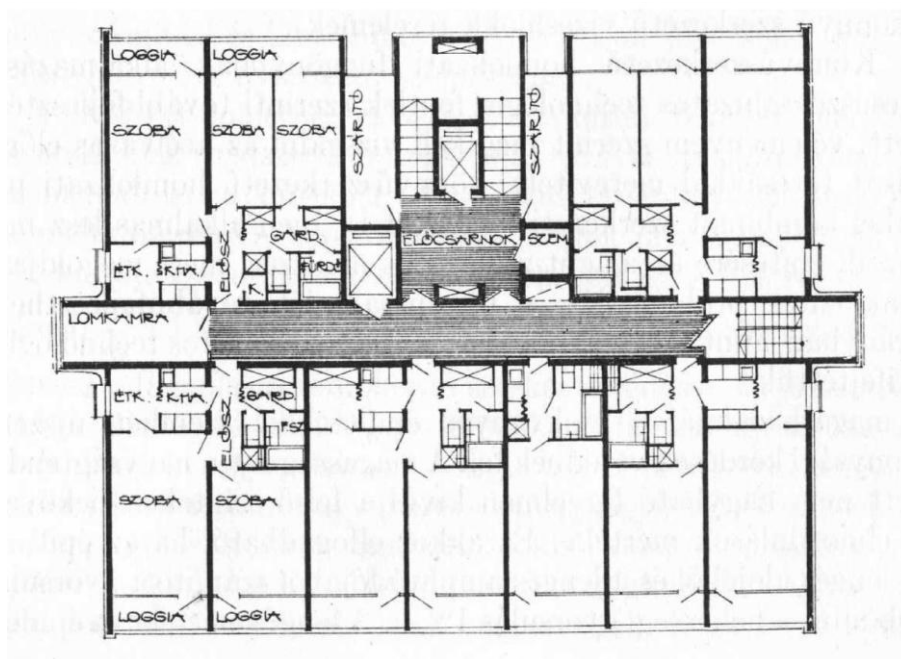
Képek és tervek

1. számú kép: 17 emeletes ház

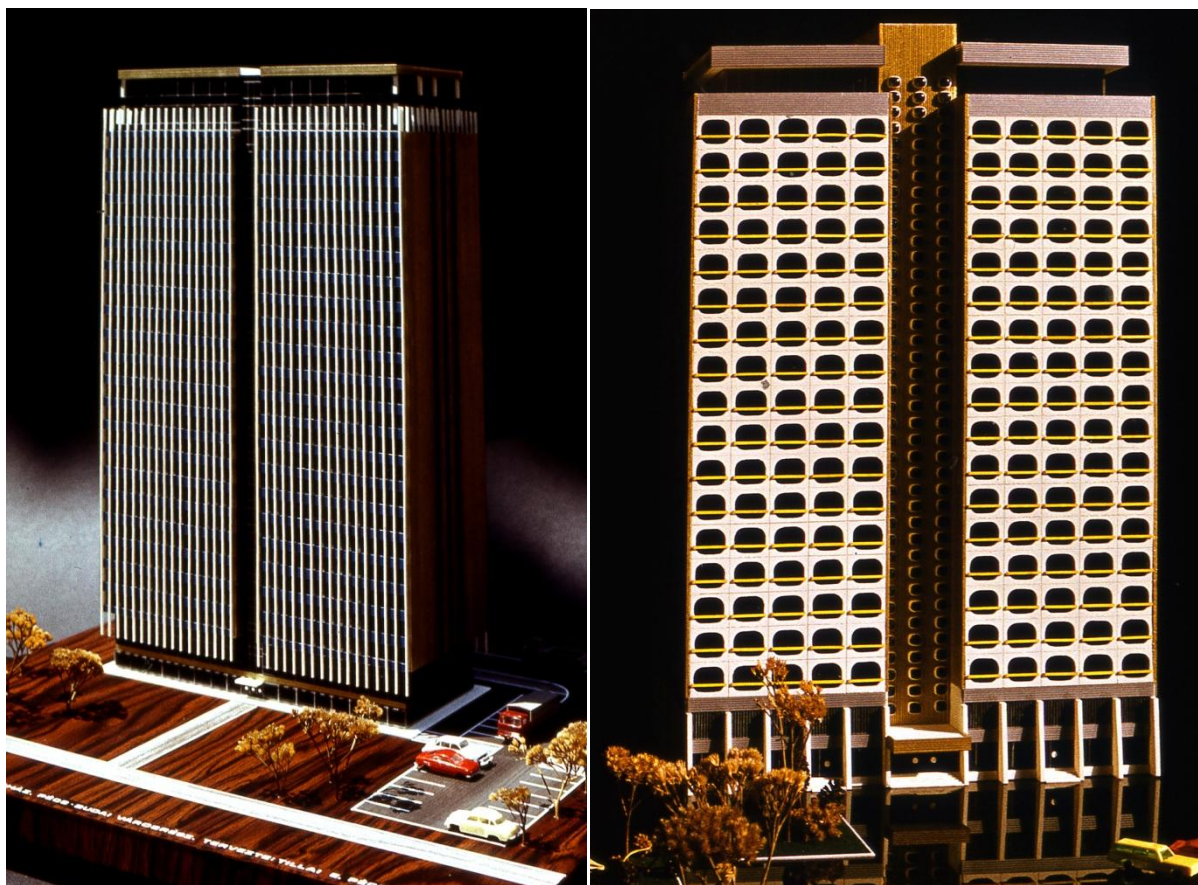
Forrás: Dr. Kiss Tibor: Toronyház, Pécs, Újmecekalja, Főtér. In: *Magyar Építőművészet*, 1972./9. sz. 23.

2. számú kép: 17 emeletes ház alaprajzi kép

Forrás: Szoyka Pál: *Magasházak Pécsen*. In: *Magyar Építőipar*, 1970./9. sz. 23.

3. számú kép: Kertvárosba tervezett Magasházak (MP-55)

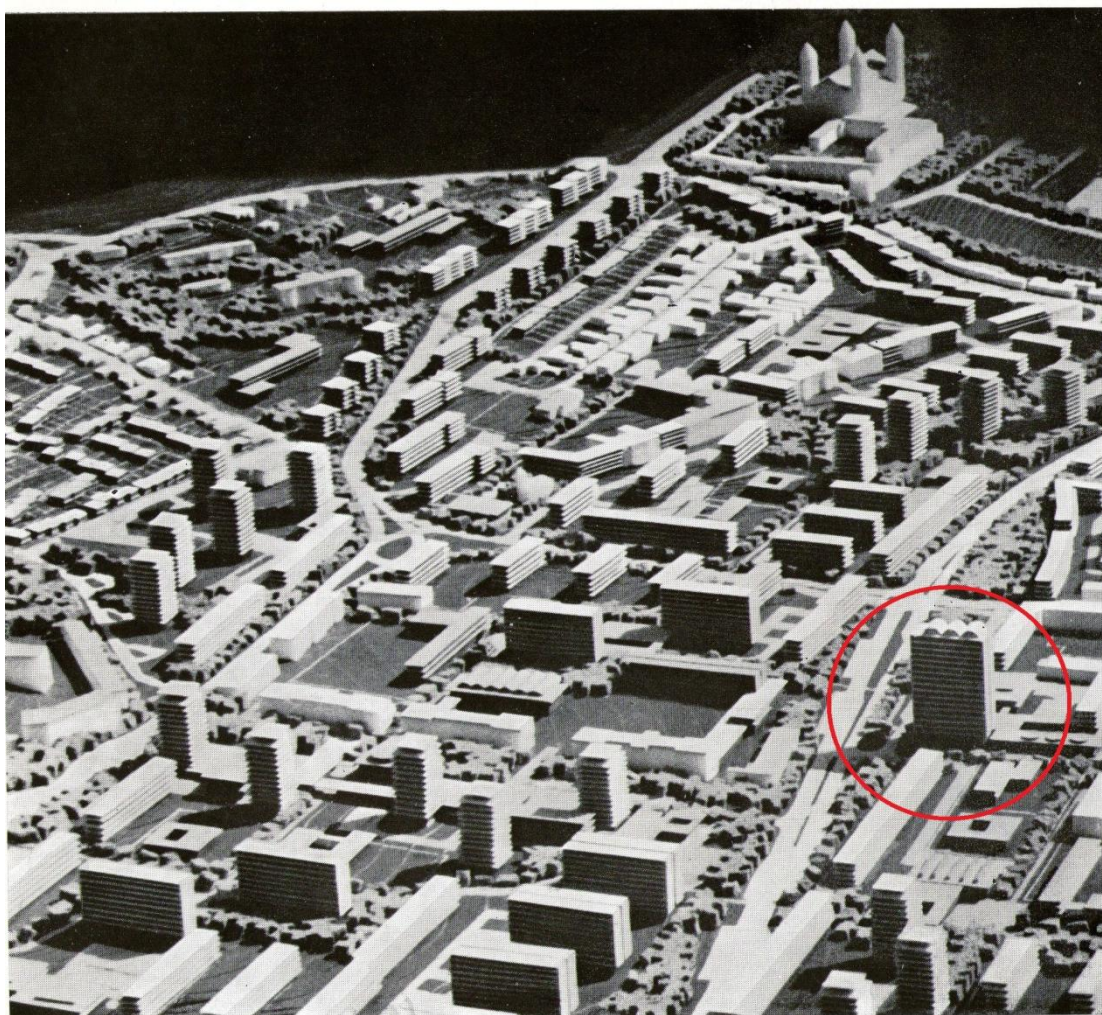
Forrás: Tillai Ernő fotóalbuma

4. számú kép: Budai városrész rendezési terv 1970.

Forrás: MNL BaML: XXIII. 166. 18015/1971

5. számú kép: Szigeti városrész részletes rendezési terv (modellfotó)

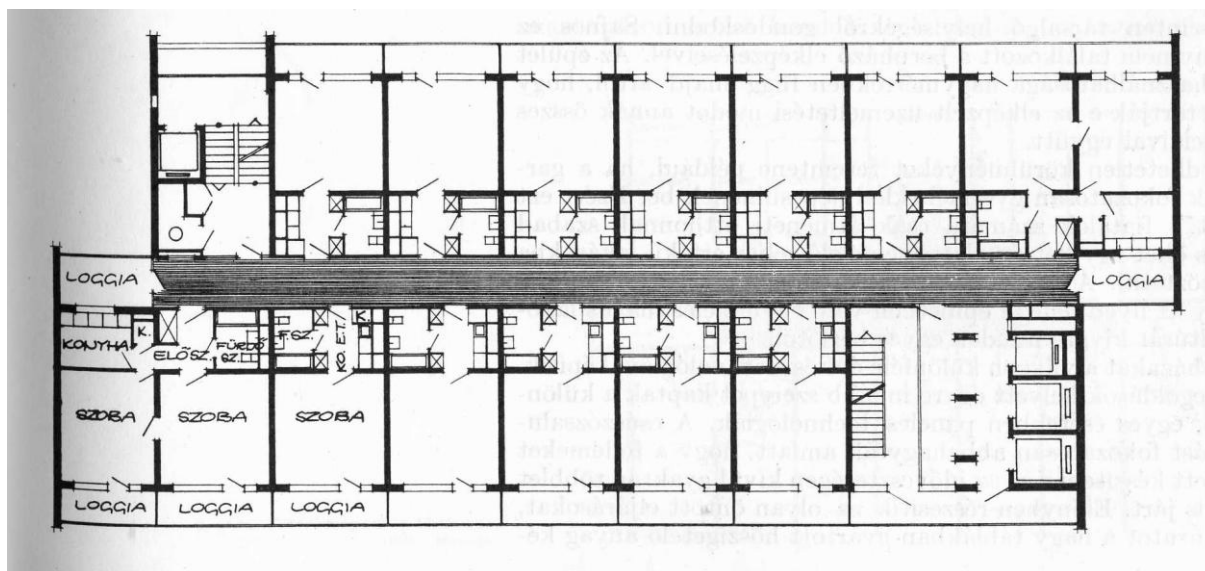
Forrás: Bálint János (szerk): *Pécsi Tervező Vállalat*. PTV, Pécs, 1968. 8.

6. számú kép: Szigeti városrész 22 emeletes épület (Hogyan nézne most ki a környék)

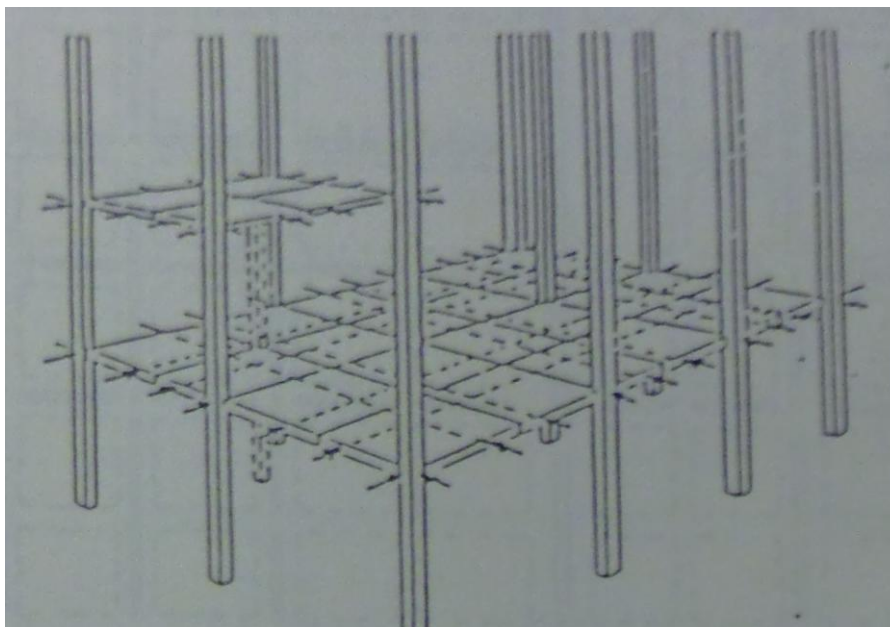
Forrás: Laufer László (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

7. számú kép: Szigeti városrész 22 emeletes épület alaprajz

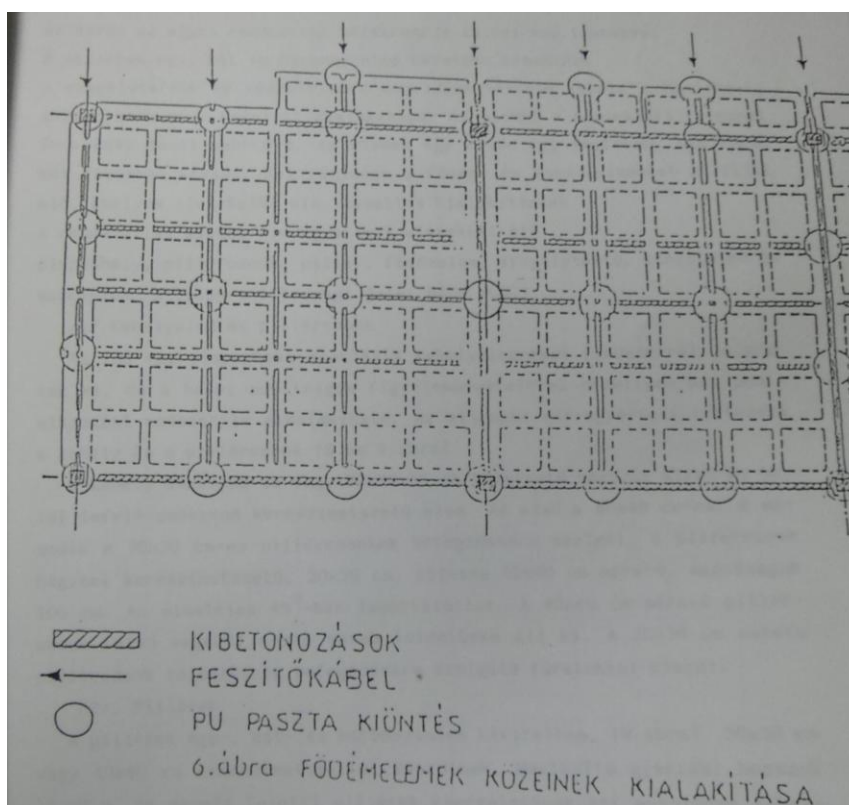
Forrás: Szoyka Pál: Magasházak Pécsen. In: *Magyar Építőipar*, 1970./9. sz. 539.

8. számú kép: IMS technológia

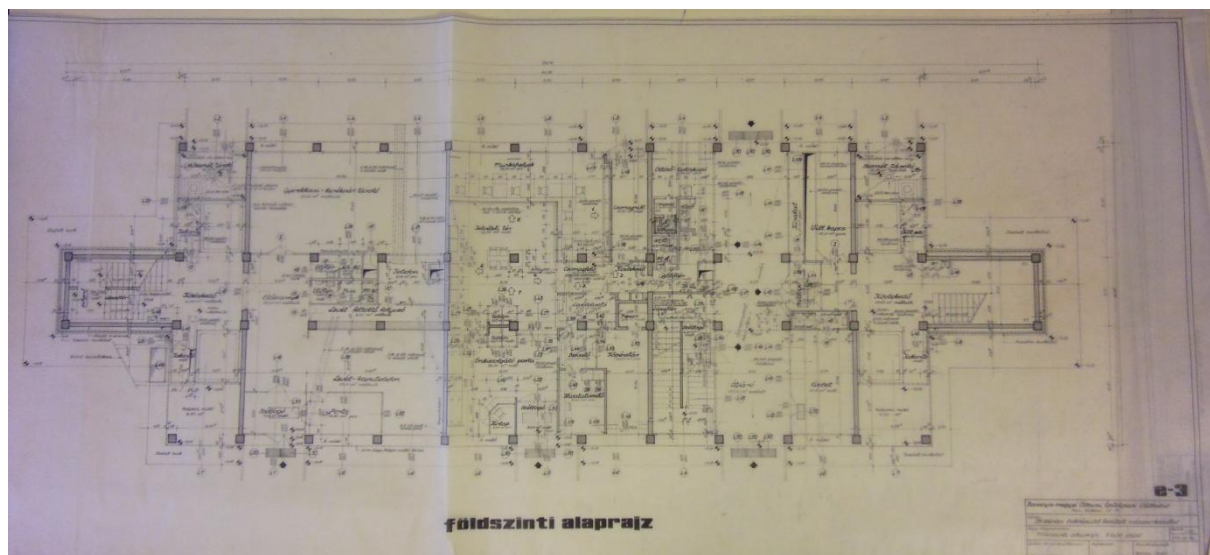
Forrás: Maros József- Várnagy Péter: *Tervezet az I.M.S. teherhordó szerkezetű épületek vizsgálatának és megerősítésének módszerére.* (kézirat) In: PMJV Tervtár 258. számú csomag (IMS épületek szerkezeti rendszerének felülvizsgálata és megerősítése)

9. számú kép: IMS technológia

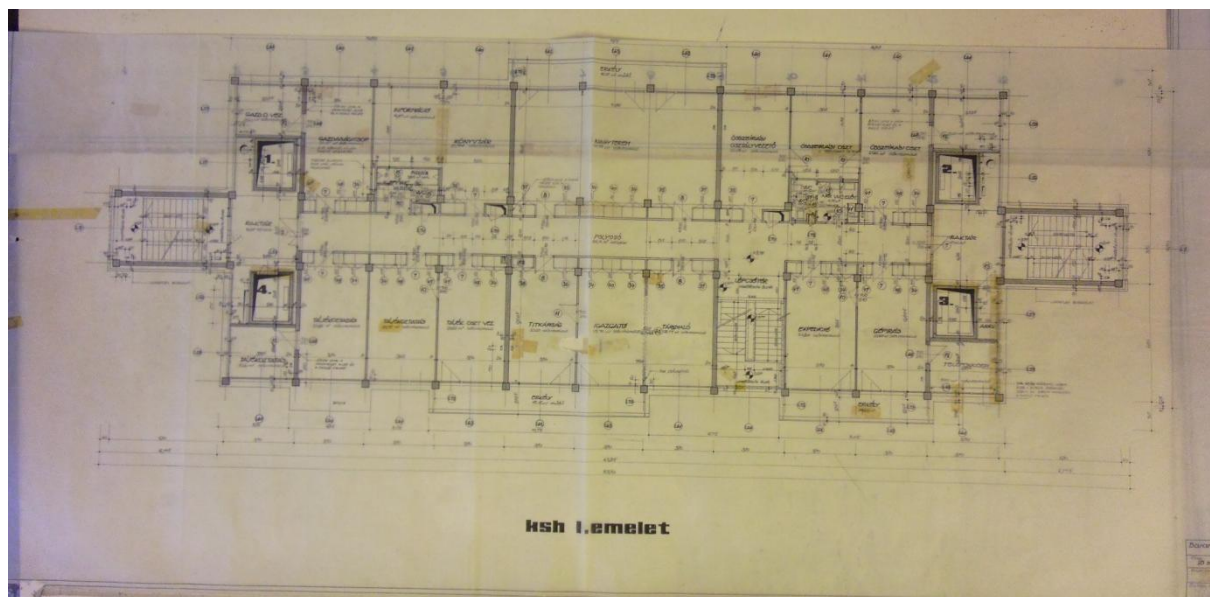
Forrás: Maros József- Várnagy Péter: *Tervezet az I.M.S. teherhordó szerkezetű épületek vizsgálatának és megerősítésének módszerére.* (kézirat) In: PMJV Tervtár 258. számú csomag (IMS épületek szerkezeti rendszerének felülvizsgálata és megerősítése)

10. számú kép: 25 emeletes épület, földszinti alaprajz

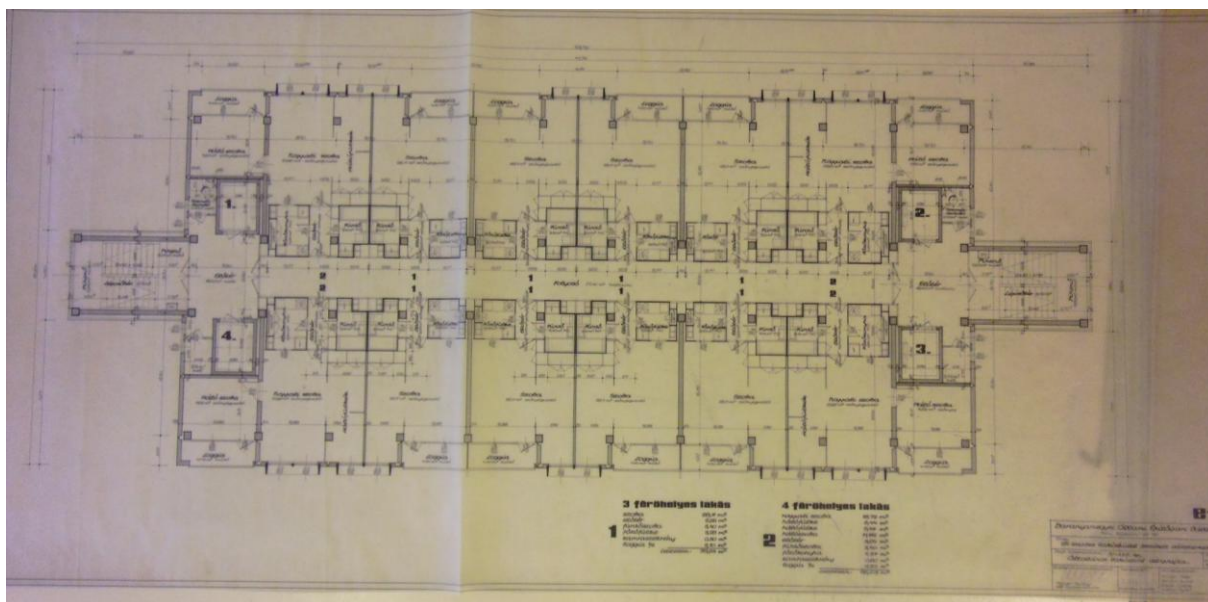
Forrás: MNL BaML: XXIX. 15. (jelölőszám nélküli) 8. doboz

11. számú kép: 25 emeletes épület, első emeleti alaprajz

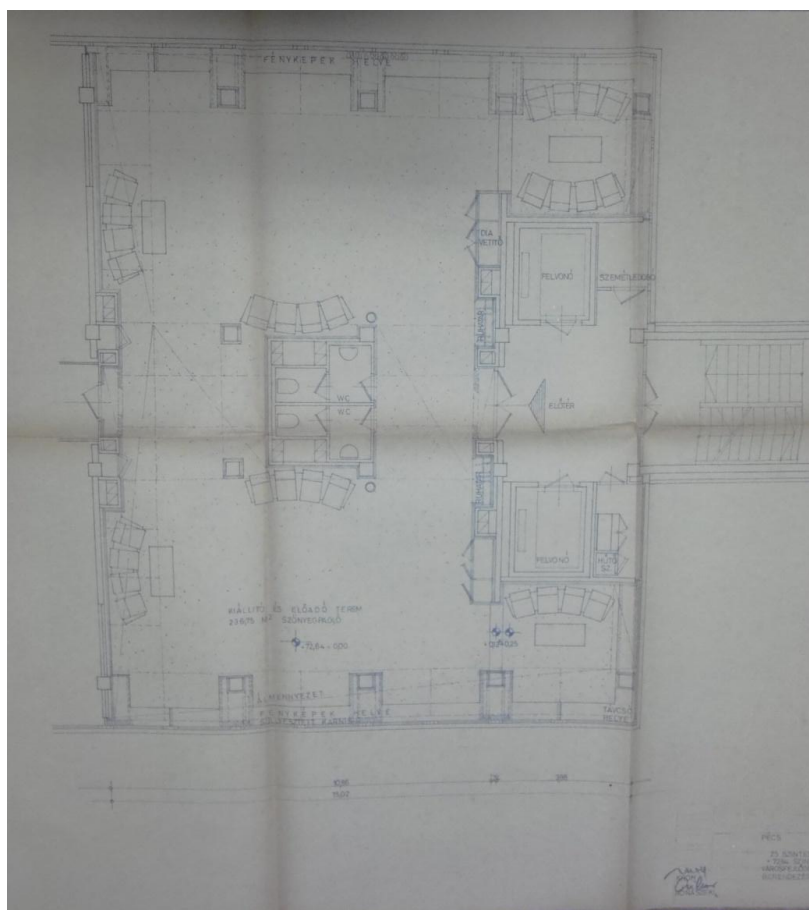
Forrás: MNL BaML: XXIX. 15. (jelölőszám nélküli) 8. doboz

12. számú kép: 25 emeletes épület, általános emeleti rajz

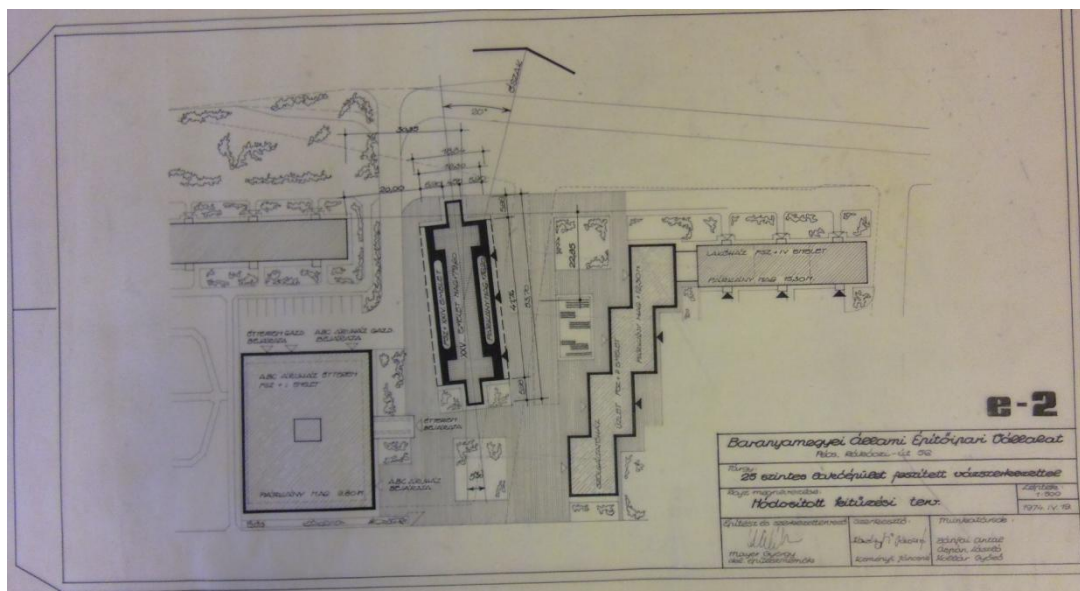
Forrás: MNL BaML: XXIX. 15. (jelölőszám nélküli) 8. doboz

13. számú kép: 25 emeletes épület, 24. szint, Reprezentációs Központ

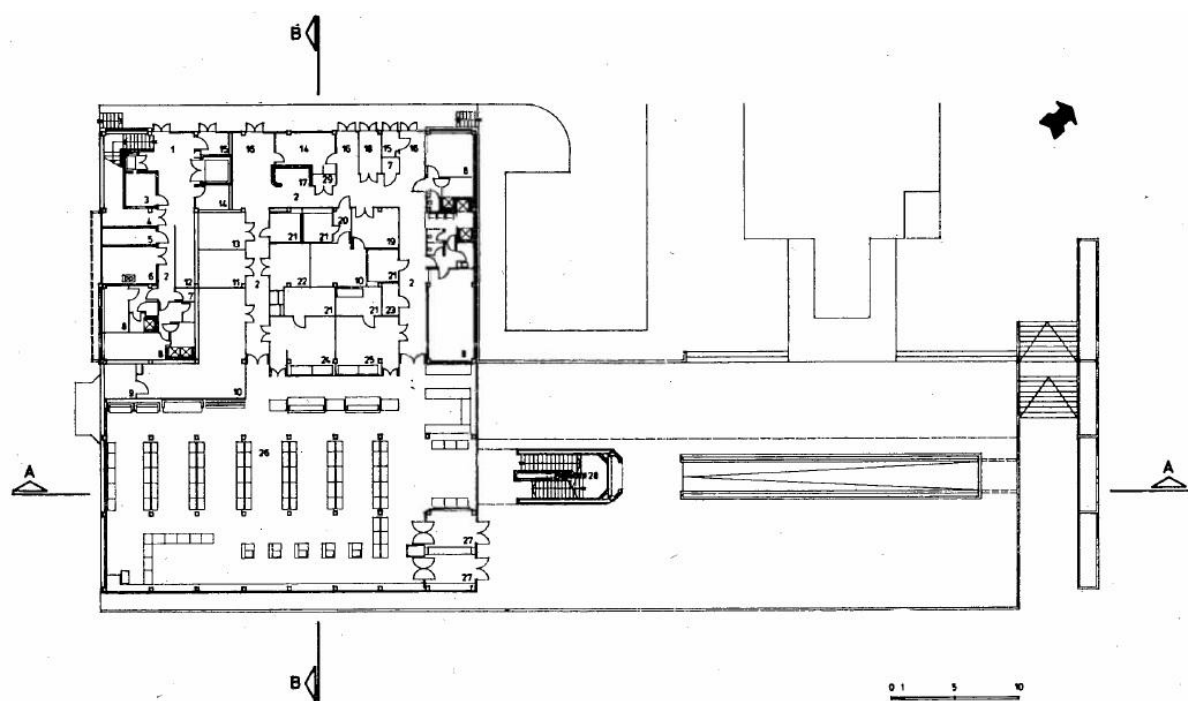
Forrás: PMJV Tervtár 57. számú csomag (Steinmetz kapitány T,- Magasház, Rákóczi u. – Jakovali Hasszán kivít.)

14. számú kép: Magasház és környéke

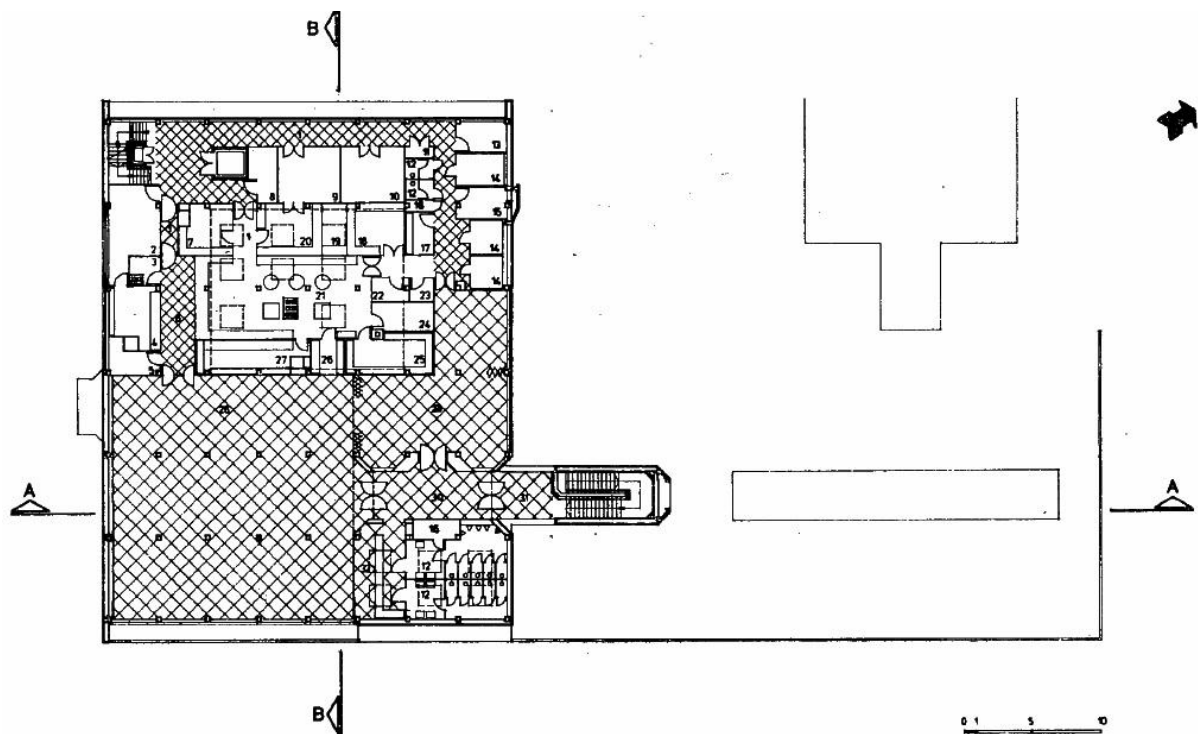
Forrás: MNL BaML: XXIX. 15. (jelölőszám nélküli) 8. doboz

15. számú kép: ABC- áruház (földszinti alaprajz)

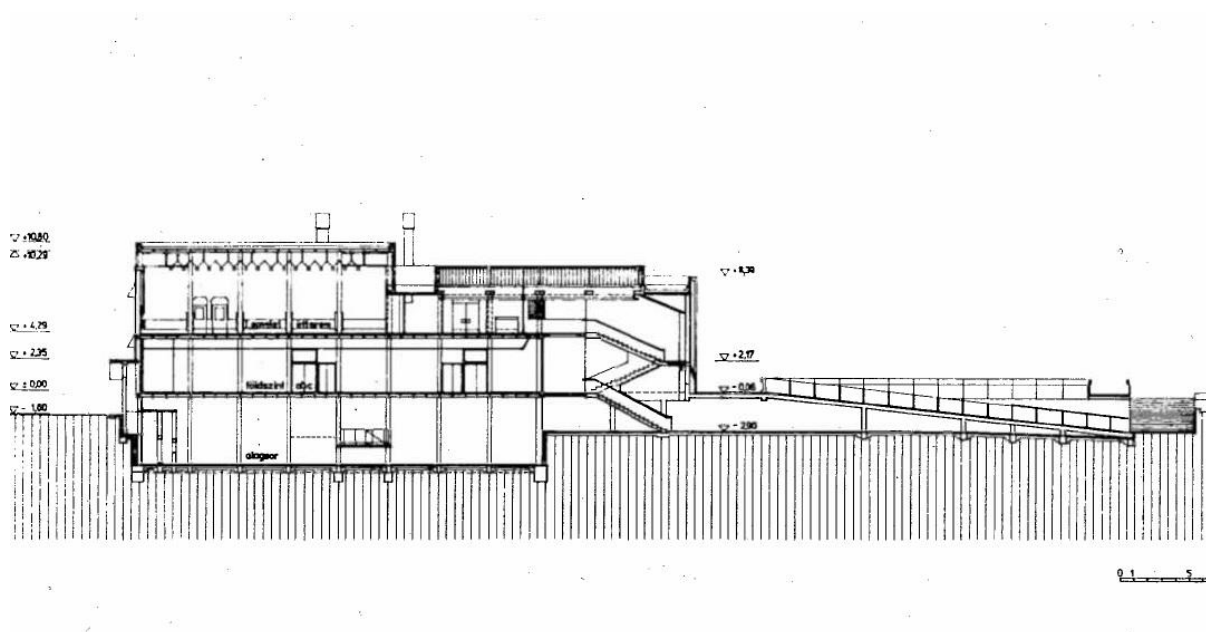
Forrás: Gettó József: „Szliven” Étterem és ABC-áruház, Pécs. In: *Műszaki Tervezés*, 1980/1. sz. 37.

16. számú kép: étterem (első emeleti alaprajz)

Forrás: Getto József: „Szliven” Étterem és ABC-áruház, Pécs. In: *Műszaki Tervezés*, 1980/1. sz. 38.

17. számú kép: ABC- áruház és étterem oldalrajz)

Forrás: Getto József: „Szliven” Étterem és ABC-áruház, Pécs. In: *Műszaki Tervezés*, 1980/1. sz. 38.

18. számú kép: A Magasház építése 1.

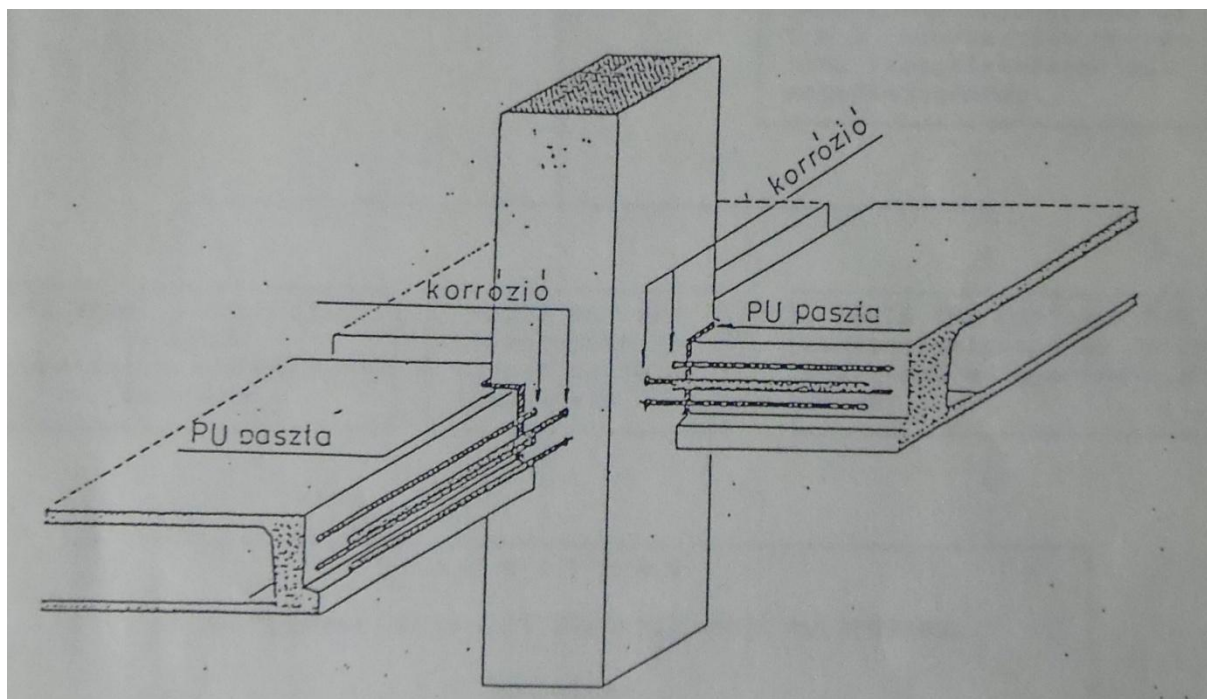
Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

19. számú kép: A Magasház építése 2.

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

21. számú kép: PU- paszta által okozott korrózió

Forrás: Maros József- Várnagy Péter: *Tervezet az I.M.S. teherhordó szerkezetű épületek vizsgálatának és megerősítésének módszerére.* (kézirat) In: PMJV Tervtár 258. számú csomag (IMS épületek szerkezeti rendszerének felülvizsgálata és megerősítése)

22. számú kép: Spanyol tervek 2008-ból 1.

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

23. számú kép: A Magasház 2008-ban

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

24. számú kép: A Magasház 2013-ban

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

25. számú kép: Magasház állapota 2014-ben 1.

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

26. számú kép: Magasház állapota 2014-ben 2.

Forrás: Laufer László, (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

[illegible]

Felhasznált irodalom

Levéltári és tervtári források

MNL BaML: XXIX. 15. (jelölőszám nélküli) 8. doboz (Magasház)

MNL BaML: XXIII. 102.a /56/1990/III.11/ VB. sz. Határozat a Magasház lakóinak elhelyezéséről. /43. oldal.

MNL BaML: XXIII. 108. 16597/1972

MNL BaML: XXIII. 166. 18015/1971

MNL BaML: XXIII. 166. 9913/1972.

MNL BaML: XXIII. 166. 9328/1975--- PMJV Tervtár 3-as számú doboz (Magasház)

MNL BaML: XXIII. 166. 11346-11533/1977

PMJV Tervtár 3-as számú doboz (Magasház)

PMJV Tervtár 57. számú csomag (Steinmetz kapitány T,- Magasház, Rákóczi u. – Jakovali Hasszán kivit.)

PMJV Tervtár 258. számú csomag (IMS épületek szerkezeti rendszerének felülvizsgálata és megerősítése)

Könyvek és szakfolyóiratok

BÁLINT 1968 = Bálint János (szerk): *Pécsi Tervező Vállalat*. PTV, Pécs, 1968.

BAKOS 1970 = Bakos Béla: A magasházak építésének egyes kérdéseiről. In: *Magyar Építőipar*, 1970. 9. sz.

DÉNESI 1959 = Dénesi Ödön: Pécs nyugati-városrész. In: *Magyar Építőművészet* 1959/8. sz.

DÉNESI 1961 = Dénesi Ödön: Pécs város általános rendezési tervének alapelvei. In: Dr. Erdélyi Ernő (szerk.): *Az épülő Pécs városrendezési kérdései*, az 1960. november 16-17.-én Pécsen megtartott ankét anyaga. Pécs Megyei Jogú Város Tanács VB. Kiadása, Pécs, 1961.

DR. KISS 1972 = Dr. Kiss Tibor: Toronyház, Pécs, Újmecsekfalja, Főtér. In: *Magyar Építőművészet* 1972/1. sz.

DR. ORBÁN 2004 = Dr. Orbán József: A pécsi Magasház jelen és jövője. In: *Magyar Építéstechnika* 2004/6. sz.

DR. SZABÓ 1976 = Dr. Szabó János: Magasházak. In: *Magyar Építőipar*, 1976. 3-4. sz.

ERÉNYI 1972 = Erényi Iván: *Magasházak*. Műszaki Kiadó, Budapest, 1972.

GRANASZTÓI 1970 = Granasztói Pál: A magasházak vitájához. In: *Budapest, a főváros folyóirata*. 1970/7. sz.

GRANASZTÓI 1974 = Granasztói Pál: *Az idő és a művek*. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1974.

KERESZTES 2013 = Keresztes Eszter: Magasház: nem kell félni a bontástól. In: *Pécsi Hírek* 2013. november 11.

KOVÁCS 1977 = Kovács Dezsőné: Magas lakóépület együttes – Szolnok In: Magyar Építőipar, 1977/11-12. sz.

KÖRNER- NAGY = Körner Zsuzsanna- Nagy Márta: *Az európai és a magyar telepszerű lakásépítés története 1945-től napjainkig*, Urbanisztikai füzetek 4. TERC, Budapest, 2006.

Laufer László (Dunántúli Napló) fotóarchívuma

MAROS- VÁRNAGY 1990 = Maros József- Várnagy Péter: *Tervezet az I.M.S. teherhordó szerkezetű épületek vizsgálatának és megerősítésének módszerére*. (kézirat) In: PMJV Tervtár 258. számú csomag (IMS épületek szerkezeti rendszerének felülvizsgálata és megerősítése)

MÁRTON 1973 = Márton István: A Veszprémi Kereskedelmi Központ és 130 lakásos toronyépület In: *Magyar Építőipar* 1973/4-5. sz.

MEGGYESI 2011 = Meggyesi Tamás: *Számadás, Válogatott Írások*. TERC, Budapest, 2011.

NAGY 1964 = Nagy Zoltán: 22 szintes lakóépület, Miskolc. In: *Műszaki Tervezés* 1964/12. sz.

PAPP 2014 = Papp András: In Memoriam Magasház: In: *Made In Pécs*, 2014. november

ROZVÁNY 2001 = Rozvány György: A pécsi panel története III., A házgyári panel és az IMS. In: *Pécsi Szemle* 2001/Nyár

SIPOS 2013 = Sipos Balázs: Pécs- Kertváros, egy új városrész születése, 1972-1990. PTE-BTK, Pécs, 2013.

SZABLYÁR 2007 = Szablyár Péter: *Toronymagasan*. Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal, Budapest, 2007.

SZOYKA 1970 = Szoyka Pál: Magasházak Pécsen. In: *Magyar Építőipar* 1970/9. sz.

SZŐKE 1967 = Szőke Gyula: Pécs, Szigeti városrész 22 emeletes lakóépület. In: *Műszaki Tervezés* 1967/12. sz.

Tillai Ernő fotóalbuma

<http://www.adolfoforrodriguez.es/index.php?z=3&i=2&a=2004> (Letöltés ideje: 2014. november 5.)

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/186115/Empire-State-Building> (Letöltés ideje: 2014. szeptember 18.)

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/116392/Chrysler-Building> (Letöltés ideje: 2014. szeptember 18.)

<http://www.csgyk.hu/video23344/> (letöltés ideje: 2014. október 27.)

<http://epiteszforum.hu/elkezdodhet-a-pecsi-magashaz-statikai-megerositese> (Letöltés ideje: 2014. november 2.)

https://www.mkb.hu/dl/media/group_463afc792a1fd/group_468a0a6cc1c99/group_468ba652ac6c2/item_438.pdf (Letöltés ideje: 2014. november 3.)

Napilapok/Internetes napilapok

Dunántúli Napló, 1966. március 27. 3.

Dunántúli Napló: 1966. március 27. 3.

Dunántúli Napló: 1967. október 26. 3.

Dunántúli Napló, 1975. február 12. 1.

Dunántúli Napló, 1976. január 31. 1.

Dunántúli Napló, 1974. november 22. 1.

Dunántúli Napló, 1975. június 18. 1.

Dunántúli Napló, 1975. február 12. 1.

Dunántúli Napló, 1975. június 18. 1.

Dunántúli Napló, 1975. szeptember 20. 1.

Dunántúli Napló, 1976. január 31.1,

Dunántúli Napló, 1976. augusztus 26. 2.

Dunántúli Napló, 1976. december 30. 1

Dunántúli Napló, 1977. április 4. 1.

Dunántúli Napló, 1977. június 01. 2.

Dunántúli Napló, 1977. augusztus 06. 2.

Dunántúli Napló, 1977. augusztus 09. 2.

Dunántúli Napló, 1990. január 10. 13.

Dunántúli Napló, 1990. január 04. 1.

Dunántúli Napló, 1990. január 12. 1-2.

Magyar Nemzet, 1989. december 29. 6.
Népszabadság, 1990. január 2. 5
Népszabadság, 1992. november 07. 2.
Népszabadság, 2002. szeptember 12. 5.
Népszabadság, 1991. július 31. 7.
Népszava, 1989. december 29. 8.
Népszava, 1990. február 15. 1
Népszava, 1990. június 26. 7.
Népszava, 1994. november 04. 2.
Új Dunántúli Napló, 1990. június 23. 3.
Új Dunántúli Napló, 1990. november 27. 3.
Új Dunántúli Napló, 1991. október 19. 6.
Új Dunántúli Napló, 1992. április 24. 2.
Új Dunántúli Napló, 1992. július 22. 5.
Új Dunántúli Napló, 1993. szeptember 10. 2.
Új Dunántúli Napló, 1994. október 29. 2.
Új Dunántúli Napló, 1995. május 19. 5.
Új Dunántúli Napló, 1995. február 18. 6.
Új Dunántúli Napló, 2002.
Új Dunántúli Napló, 2004. december 17. 1-5.
Világgazdaság, 2001. január 16. 7.

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/ismet-visszakerul-a-varoshoz-a-magashaz-64534>

(Letöltés ideje: 2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/ujra-varosi-kezben-a-magashaz-75051> (Letöltés ideje:

2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/irodahaz-lehet-a-magashazbol-kivaltanak-a-zsolnay-hitelt-80523> (Letöltés ideje: 2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/lebontanak-a-pecsi-magashazat-125991> (Letöltés ideje:

2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/gazdasag/lebontana-a-pecsi-magashazat-az-egyetlen-palyazo-129807> (Letöltés ideje: 2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/gazdasag/marad-a-varos-nyakan-a-pecsi-magashaz-132275>

(Letöltés ideje: 2014. november 2.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/lebontanak-a-pecsi-magashazat-379700> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/magashaz-vita-a-fejlesztovel-remhir-a-garazsepitrol-388362> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/tarva-nyitva-a-magashaz-438682> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kek-hirek-bulvar/le-akart-ugrani-a-magashazrol-498291> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kek-hirek-bulvar/tolvajok-jartak-a-pecsi-magashazban-323111> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/a-magashaz-tetejen-buliznak-a-fiatalok-508686> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kek-hirek-bulvar/sulyos-femalkatresz-zuhant-az-utcara-a-pecsi-magashazbol-fotok-391357> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/pecsi-becsuletbeli-ugyek-interju-orban-viktorral-494800> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/eletveszelyes-lehet-a-pecsi-magashaz-510526> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/magashaz-bontasi-munkalatok-kezdoitek-514436> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/bontasi-hatarozatot-adnak-ki-a-pecsi-magashazra-521074> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/pecsi-magashaz-megszolal-az-uj-tulajdonos-523454> (Letöltési ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/mar-nincs-jogi-akadalya-a-magashaz-elbontasanak-534033> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/nem-tudni-meg-mikorra-tunik-el-a-magashaz-559915> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)

<http://www.bama.hu/baranya/kozelet/magashaz-meg-nem-tudni-ki-bontja-575087> (Letöltés ideje: 2014. november 7.)